यद्धि भूतं भविष्यञ्च सर्व्वं तन्न भविष्यति। एवं विदितवेद्यस्त्वमधर्म्मेभ्यः प्रमोक्ष्यसे।
यच्च पूर्व्वं समाहारे यच्च पूर्व्वं परे परे। सर्व्वं तन्नास्ति ते चैव तज्ज्ञात्वा को नु संज्वरेत्।
भूत्वा च न भवत्येतदभूत्वा च भविष्यति। शोके न ह्यस्ति सामर्थ्यं शोकं कुर्य्यात् कथञ्चन।
क्व नु तेऽद्य पिता राजन् क्व नु तेऽद्य पितामहः। न त्वं पश्यसि तानद्य न त्वां पश्यन्ति तेऽपि च।
आत्मनो ऽध्रुवतां पश्य तांस्त्वं किमनुशोचसि। बुद्ध्या चैवानुबुध्यस्व ध्रुवं हि न भविष्यसि। १८५
अहञ्च त्वञ्च नृपते सुहृदः शत्रवश्च ते। अवश्यं न भविष्यामः सर्व्वञ्च न भविष्यति।
ये तु विंशतिवर्षा वै त्रिंशद्वर्षाश्च मानवाः। अर्व्वागेव हि ते सर्व्वे मरिष्यन्ति शरच्छतात्।
अपि चेन्महतो वित्तान्न प्रमुच्येत पूरुषः। नैतन्ममेति तन्मत्वा कुर्व्वीत प्रियमात्मनः।
अनागतं यन्न ममेति विद्यादतिक्रान्तं यन्न ममेति विद्यात्। दिष्टं बलीय इति मन्यमानास्ते पण्डितास्तत् सतां स्थानमाहुः।
अनाद्यास्त्वापि जीवन्ति राज्यञ्चाप्यनुशासति। बुद्धिपौरुषसम्पन्नास्त्वया तुल्याधिका जनाः। १८७०
न च त्वमिव शोचन्ति तस्मात्त्वमपि मा शुचः। किन्न त्वं तैर्नरैः श्रेयांस्तुल्यो वा बुद्धिपौरुषैः।
॥ राजोवाच ॥ यादृच्छिकं सर्व्वमासीत्तद्राज्यमिति चिन्तये। ह्रियते सर्व्वमेवेदं कालेन महता द्विज।
तस्यैव ह्रियमाणस्य स्रोतसैव तपोधन। फलमेतत् प्रपश्यामि यथालब्धेन वर्त्तयन्।
॥ मुनिरुवाच ॥ अनागतमतीतञ्च यथाऽतथ्यविनिश्चयात्। नानुशोचेत कौशल्य सर्व्वार्थेषु तथा भव।
अवाप्यान् कामयन्नर्थान्नानवाप्यान् कदाचन। प्रत्युत्पन्नाननुभवन् मा शुचस्त्वमनागतान्। १८७५
यथालब्धोपपन्नार्थैस्तथा कौशल्य रंस्यसे। कच्चिच्छुद्धस्वभावेन श्रिया हीनो न शोचसि।
पुरस्ताद्भूतपूर्व्वत्वाद्धीनभाग्यो हि दुर्म्मतिः। धातारं गर्हते नित्यं लब्धार्थांश्च न मृष्यते।
अनर्हानपि चैवान्यान्मन्यते श्रीमतो जनान्। एतस्मात् कारणादेतद्दुःखं भूयो ऽनुवर्त्तते।
ईर्ष्याभिमानसम्पन्ना राजन् पुरुषमानिनः। कच्चित्त्वन्न तथा राजन् मत्सरी कौशलाधिप।
सहस्र श्रियमन्येषां यद्यपि त्वयि नास्ति सा। अन्यत्रापि सतीं लक्ष्मीं कुशला भुञ्जते सदा। १८८०
अभिनिष्यन्दते श्रीर्हि सत्यपि द्विषतो जनं। श्रियञ्च पुत्रपौत्रञ्च मनुष्या धर्म्मचारिणः।
योगधर्म्मविदो धीराः स्वयमेव त्यजन्त्युत। वज्रशङ्कुसुकं दृष्ट्वा विधित्सा धनमेवच।
तथाऽन्ये सन्त्यजन्त्येवं मत्वा परमदुर्लभं। त्वं पुनः प्राज्ञरूपः सन् कृपणं परितप्यसे।
अकाम्यान् कामयानोऽर्थान् पराधीनानुपद्रवान्। तां बुद्धिमुपजिज्ञासुस्त्वमेवैतान् परित्यज।
अनर्थाश्चार्थरूपेण ह्यर्थाश्चानर्थरूपिणः। अर्थायैव हि केषाञ्चिद्धननाशो भवत्युत। १८८५
आनन्त्यं तत् सुखं मत्वा श्रियमन्यः परीप्सति। रममाणः श्रिया कश्चिन्नान्यच्छ्रेयोऽभिमन्यते।
तथा तस्येहमानस्य समारम्भो विनश्यति। कृच्छ्रालब्धमभिप्रेतं यदि कौशल्य नश्यति।
तदा निर्व्विद्यते सोऽर्थात् परिभग्नक्रमो नरः। धर्म्मेकेऽभिपद्यन्ते कल्याणाभिजना नराः।
परत्र सुखमिच्छन्तो निर्व्विद्येयुश्च लौकिकात्। जीवितं सन्त्यजन्त्येके धनलोभपरा जनाः।